

Tamási Orosz János

Placid atya kincsesládája

Olofsson Placid atya, bencés szerzetes
(1916–2017)

Csak néhány napja jutott el hozzám, azóta forgatom, lapozgatom, s máris megkopott itt-ott a címlap aranyozása. Így van ez jól. Noha, oszlatom rögtön a gyanút, nincsenek ellenemre a szép kiadványok, nem akarom most „kipredikálni” a kézzel festett illusztrációkkal teli, műtárgy-kivitelű szent könyveket, sem azokat a régi, elefántcsont táblák közé fogott énekeskönyveket; van ilyen, minden régi házban. Aranyfüst a lapok élén, az ember eleve áhítattal veszi kézbe; mindig arra gondolok, hogy ez az áhítat aztán elhalkul-e a tartalom előtt? Értem én, mondom, ne csak a templom

legyen szépen öltözve, de a szentírás is; épp csak néha furcsa arra gondolni, egy könyvműremekbe mélyedve, hogy éppen milyen sorokat is olvasunk abban alázatról, szerénységről, s arról, *„hogya ne dicsekedjék ő előtte egy test sem”*. Ne hivalkodjon sem ember, sem a szent írások köntöse...

De hát nem hivalkodása ez a lelkeknek, hanem sokszor egyetlen főhajtása a szépség előtt; mert szerényen élnek és szerényen öltözködnek, ünneplő ruházatuk, az az egy sem akar kitűnni a gyülekezeti társak közül, a mise szentségeit magukhoz vevők egyaránt azt gyakorolják: miként kell alázatosan elviselni közös sorsukat; hogy néha tekintetük megpihen az egyetlen rájuk hulló fény sugaron – ne bosszankodj azon.

Nem bosszankodom, csak; de hát nem is dacoskodom. Olvasom, csöndesen, Olofsson Placid evangélium-értelmezéseit – *Imádságos könyvem* – ebben a szépen, puhán tenyérhez simuló bársonykötésben, arannyal nyomott címbetűk és ugyanolyan szegély; olvasgatom, és valahogy, egy ideig, zavar ez a puha érzés. Ahogy szinte melegít a könyv borítója, még azelőtt, hogy a tartalom tenné ugyanezt. A tartalom, amely – megrendítő, megrázó; holott csak oly csöndesen elmesél valamit. Egy sorsot a sok százezerből; egyet, sok százezer helyett is. S azt is csak röviden, akit bővebben érdekel, itt megismerheti, de a bevezető felvillant valamit a szenvedéstörténetből. Hogy még érthetőbbeké váljanak az evangéliumhoz fűzött magyarázatok, útravalók.

Mert látnunk kell, magunk elé kell képzelnünk a brutalitást, az embertelenséget, éreznünk kell valamit, legalább lélekben, abból a fájdalomból, amely mégis ezt sóhajtja: *„Igen, Isten szántóföldjén együtt van a búza és a konkoly! Igaz, hogy csak az aratásig. De addig Isten túri a konkolyt! Fölkelti napját igazra és bűnösre, esőt ad a jónak és a gonosznak egyaránt. (...) Ha Ő, aki végtelen hatalom, aki megítél minket, tud kíméletes, türelmes, tapintatos lenni, ha éppen Ő nem lesi az alkalmat, hogy elfojtson minden konkolyt, ne-*

künk, embereknek is elnézőknek, türelmesnek, megbocsátóknak kell lennünk egymás iránt.”

Isten elé terített egyszerű szavak szőnyege ez a könyv, amelyen térdre ereszkedhetünk vagy leborulhatunk Előtte. Sok évtized életszóttese, a szenvedéseken átszűrt bölcsesség, az úton, amely a kínzások, megaláztatások, számkivetettségek, a méltóságtól való megfosztatások súlyában hasonlatos a Fiú szenvedéstörténetéhez, noha az egyedülvaló, természetesen, ahogyan végső tanulsága is. Bár nem arra rendeltetett. Tudjuk, vagy sem. Egy szőnyeg tehát, Placid atya meghívása az útra: kövessetek, kövessétek. Történetei, példázatai csak igen ritkán kötődnek konkrét tapasztalásokhoz, kimondva, megnevezve is. Ám ha kell, ahhoz kapcsolja az útmutatást. Hogyan segített a szovjet fogóság nyomorúságában a fülgynás, vagy hogy miért bűn a rendszerváltozást kárhóztatni mindenért, annak lassúságát okolva, holott önmagunk restsége, közömbössége, változatlansága még annál is lassúbb. S mindez csak utalás valamire, a szó, a felhívás arra ösztönöz: legyünk apostolok. Akár a rendszerváltásban legyünk azok, hirdetve Isten kegyelmének erejét, amely által *„derűsebbek, türelmesebbek, szeretetreméltóbbak, áldozatosabbak, megértőbbek, a nehézségekhez, a szenvedésekhez erősebbek vagyunk”*.

Érdekesek, ha túl profán is itt ez a jelző, de hát érdekes olvasmányok Placid atya imádságai. Épp csak érzékeltet mindabból valamit, amiről mások filozofikus értekezéseket írnak, s megint mások el sem jutnak a gondolkodás során ehhez az összefüggéshez. Hogy nem csak és nem kizárólag a személyes hit erejének megvallása ez a füzér, hanem valami mélyebb rendszerhez is elvezet. A huszadik század megannyi borzalma, a népiirtások, a semmivel sem igazolható háború hosszú évei, s a két nagy háború között s után az a sok kis helyi emberellenesség, melyeknek máig nem szakadt vége, ez a gyötrelem-Canossa talán nem épp az igazak megmentését szolgálta? A belső hit erejének nem próbája, korántsem; ez a feltételezés csak a valódi istentagadók ízetlensége lehetne; hanem a tisztulás útja. Mert eljött mindazon iszonyat, amit a megelőző évszázadok még csak felvillantottak, felfestették baljós jelüket a felfeslő rend és türelem országának falaira, megjelentek a falra égett jóslatok betűi, de senki nem figyelt oda. Majd eljött az ítéletek sorozata, eljött a kor, amikor az ember nem talált már kiutat önmaga csapdáiból; mert amikor az isteni szeretet, szolidaritás és gondviselés parancsairól megfeledekezünk, azokat önös ambícióink mögé helyezzük, akkor csak elnyújtjuk a világ fekete csöndjét, néma éjszakáit, azokat az órákat, amikor csak a sírás és a panasz hallatszik. Csak elnyújtjuk, mert nincsenek jó és rossz indulatszavak, nincsenek rossz és jó gyűlölködések, nincsenek rossz és jó fegyverek, gyilkosságok, pusztítások. A rossz fegyvereivel sohasem győzhetünk, a legjobb szándékok által vezetve – sem. S itt állunk, a máig befejezetlen huszadik században, azt csak a naptár számozta még át, de indulatainkat áthoztuk az ezredfordulón, „átmentettük” azokat kisszerűségeink folytatásához.

Ám szólnak, csöndesen, türelmesen, ők, a Placid atyák. Szól ő, Placid atya. Saját szenvedéstörténetével bizonyítja: a krisztusi üzenet, a parancs legfontosabb mondata a szeretet és a türelem. Semmi sem lehet ennél fontosabb. Ott állt egy ember, szemben a borzalmakkal, és – imádkozott a gyilkosért is. Imádkozott embertársaiért. Hálás fohászban köszönte meg Istennek, hogy itt

lehet, itt szolgálhat. És nem marad egyedül, mert a remény belső szabadságot ad. Ott az orvos, aki a pororvossághoz használt „ehető papirosban” vitte át az oltáriszentséget. Az asszonyok, akik a mosodában készítettek monogramos kendőket. De, mindenekelőtt, megjelentek az emberek, akik áldoztak, gyóntak, misét hallgattak, noha mindezért súlyos büntetés járt. Bátorság kellett megvalaniuk hitüket, mint valaha az ókeresztényeknek. És bátorság, még nagyobb bátorság kellett ahhoz, hogy életben maradva, hazatérve lemondjanak a gyűlöletről, lemondjanak a bosszúról, s megvallják szenvedéseik lényegét. Bátorság kellett ehhez – sokan, nagyon sokan, bizony, nem tudtak azok lenni. S ma sem tudnak; viszi őket egy másfajta bátorság hiábavalósága. Pedig *„fel kellett állnunk tehát elesettségünkből, és meg kellett értenünk, hogy gyűlölettel nem lehet hazatérni!”*

Egyszerű, szép, lélekformáló kötet a Placid atyáé. Azt hiszem, mindenkinek kellene ehhez hasonlót írnia. Nem tudom. Egy biztos: minél tovább olvassuk, annál kevésbé zavar az a bársonykötés. És még az aranyozás is nagyon rendben van. Főleg, hogy annak külső kopása azt is jelentheti: talán-talán az olvasó lelke aranyozódik be általa.

*

A fenti kézirat néhány éve született, lényegében egy könyv, a benne megnevezett kötet nyomán, de már akkor valamilyen összegzését próbáltam felvillantani annak, amit Placid atya-jelenségnek nevezhetnénk. Mert az volt és az marad – a hit fényeit megmutató, annak melegét sugárzó jelenségek közé tartozó lélekvezető csillag. Most, hogy a búcsú főhajtására kényszerültünk, fizikai távozásra miatt, tőle, a szokásos szavak legkevésbé szokásos hangsúlyával mondom: nem búcsúzunk. Velünk maradnak tanításai, s velünk a szeretet mindennél fontosabb bársonykötése. Oldhatatlanul.

